Nové obecní zastupitelstvo čekala perná práce. Po starém výboru převzalo obec. hospodářství ve zpustlém stavu. K tomu družila se poválečná rozeštvanost, bída, nenávist. Není divu, že zvl. první schůze obec. zastup. bývaly velmi bouřlivé. Nejdivočeji si počínali Matuška Vilém, Kašpárek Fr., Prokop Ant., Novotný Metod., Novotný Josef, Kala Josef. Hned spočátku způsobil mnoho zlé vůle spor o obecní pozemky, který ještě asi dlouho bude příčinou nových a nových bojů v obci. Uvádím pokud možná věrný obraz sporu, poněvadž nemalou měrou může přispěti k posouzení zdejších poměrů. Obecní rada, aby přispěla k ukojení všeobecného hladu po půdě, usnesla se navrhnouti obec. zastup. použití 2. odst. rozhodnutí z. v. ze dne 9/1 1914 č. 934 a odebrati pozemky těm nájemcům, kteří dosud nezaplatili a pronajati je těm, kteří pozemků nemají nebo mají pozemků málo, což 11 hlasy z 13 přijato (Pro hlasoval: Fučík, Hebelka J., Rejček Fr. st., Fiala, Matuška, Prokop Ant., Kašpárek, Sedlák, Dobiášek, Prokop M., Sernica Jos.)

Na to došla od z. v. p. Hýskem psaná stížnost: Vysokému mor. zemskému Výboru. Podepsaní usedlíci obce Němčice, okr. Blansko, podávají odvolání proti usnesení obec. výboru tamtéž jak následuje: V r. 1912. byla učiněna v obci naší v přítomnosti vyslance Vysokého mor. zemského Výboru p. zemského sekretáře p. Kratochvíla domluva mezi usedlými a domkaři v ten smysl, že obecní polnosti byly uznány za obecní jmění a ponechány v pachtu jak usedlým domkařům i podruhům, tedy všem občanům obce až do r. 1927 a sice za 8 K z měřice ročně. Pan zemský sekretář radil, aby veškeré částice pozemkové byly vypočítány plošně, aby každý věděl, mnoho-li pozemku má a co bude platiti. Když se to dálo, vypukla válka, mužské obyvatelstvo odešlo do pole ano i polovice výboru narukovala a celá akce zůstala státi. Poněvadž válka trva déle než se očekávalo a jiné práce nastaly obec. výboru z války, usnesl se obec. výbor, aby celá akce s obec. pozemky byla ponechána stranou, obyvatelé aby prozatím z pole platili staré nižší ceny jak až doposu platili a po válce se pole vypočítá a doplatí se na nové ceny. Avšak dne 17./9. t. r. byl starostou obce doručen přiložený dopis usedlým obce, jímž se jim obecní pozemky odebírají z toho důvodu, že prý nemají zaplaceno. My však jsme toho mínění, že obec. výbor měl oznámiti usedlým, kolik každý má doplácti a dáti lhůtu, kdy se zaplatiti má a to tím spíše, že domkařům tak učinil. Když někteří uvedlí sami šli a chtěli doplatiti, nebyly peníze od nich přijaty. Na základě toho podávají podepsaní proti výnosu obec. výboru odvolání a prosí, aby Vysoký mor. zem. Výbor vyslal úředníka, který by věc tu na místě samém vyšetřil a mor. zem. Výbor pak věc urovnal, aby se zbytečným tahanicím mezi obyvatelstvem předešlo a snad i soudům. V Nemčicích 27./9 1919. Fr. Hyšek, Met. Novotný, Vil. Tutovič, Hebelková Fr. Marie Ševčík, Kala Josef, Kašparková Met., Novotný Ant., Fr. Novotná, Prokopova Terezie, Josef Havelka, Jan Prokop, Žouhar Jos., Škoták H., Alois Kučera, Ševčík Jos., Jos. Hlaváček, Šamalík Marie, Novotný Jan, Sedlák St., Matěj Hebelka. Na tuto stížnost odpověděno z usnesení obecní rady následovně: Vysoký zem. výbore! Nově zvolené obec. zast. obce N. převzavši obec. hospodář., shledalo hrozné nepořádky zvl. pokud se týče vybírání nájemného z obec. pozemků. Proto ve schůzi 15/9 1919 usneslo se odebrati pozemky obec. těm nájemníkům, kteří nezaplatili a pronajati je těm, kteří vůbec pozemků nemají neb těm, kteří mají pozemků nejméně a platit řádně chtějí. K tomu vedly je hlavně 2 důvody: 1) chce zavésti rovnováhu do obec. financí, které se nalézají dle náhledu obecní rady bezpotřebně v zuboženém stavu, neboť, ačkoliv válka těžce dolehla na všechno obyvatelstvo, nebylo třeba zavésti 171% přirážku, kdyby bylo bývalo řádně hospodařeno, zvl. když za celou válečnou dobu se v obci nejmenší oprava neprovedla, ač obecní budovy, jako škola, chudobinec a isolační místnost, hasičské skladiště, ve stavu velmi zbědovaném se nacházejí. 2) chce vyhověti zdejšímu výnosu ze dne 28/3 1919, jímž se doporučuje obcím, aby v zájmu humanity a sociální péče, jakož i v zájmu pořádku a klidu v obci kvůli usnadnění výživy obyvatelstva pronajaty byly obecní pozemky bezzemkům a nejmenším držitelům půdy, tedy domkařům a drobnému lidu. Kvůli informaci uvedena následující vysvětlení: Ve zdejší obci tvořilo z obec. pozemků 105 jiter 483 □° obec. jmění, 90 jiter 1051 □° obec. statek. R. 1912 vznikl mezi dosavadními starousedlíky a chalupníky spor o tento statek, který byl vys. z. v. předložen k rozhodnutí. (Viz přípis z. v. ze dne 14/9 1912 č. 48463.) 17/10 1912 rozhodlo obecní zastupitelstvo protokolárně 1hlasným usnesením:

1) aby pozemky považovány byly za obecní jmění (kdyby byli tehdy uživatelé, kteří měli v obec. výboře většinu, prohlásili pozemky za obecní statek, mohli si je dát připsat.) 2.) aby pozemky ponechány byly dosavadním držitelům, pokud si toho tito přáti budou, nezkrácené jako pronajaté na dobu 15 let, t. j. od 1/1 1913 do 31/12 1928 a sice za 8 K z 1 měř. počné a to veškeré pozemky ve stejné ceně, ať pole či louky n. pastviny. Nájemné musí každého r. do 31/12 býti zaplaceno, jinak má obec. v. právo obec. pozemky neplatícímu odebrat a znova jinému pronajat a nezaplacené nájemné soudně vymáhat. Toto usnesení vzal z. v. na vědomí přípisem ze dne 27.10. 1913. č. 51790 s poznámkou, že se obec. předst. nařizuje, aby o vypachtování obecních poz. sepsalo řádný pachtovní protokol, z něhož by byla patrna 1) osoba pachtýřova, 2) vypachtov. pozemek, 3. pachtovní činže. Poněvadž tomuto nařízení vyhověno nebylo, rozhodl z. v. na podanou stížnost 9.11. 1914. č. 934. následovně: „Ze zprávy ob. předst. ze dne 2/1 1914. vychází najevo, že v r. 1913. nebylo od pachtýřů ob. poz. vybíráno pachtovné 8 K z jedné míry, naopak že byly vybírány od nich pouze poplatky, které bylo obvyklo odváděti do ob. pokladny v letech minulých. Z. v. musí trvati na tom, aby již za r. 1913. bylo od pachtýřů obec. pozemků placeno do obec. poklad 8 K z míry. Předst. obce se nařizuje postarati se o to, aby toto pachtov. bylo neprodleně řádně zaplaceno. Ohledně těch, kteří by se tak učiniti zdráhali, budiž použito poslední věty usnesení ob. v. ze dne 17/10 1912, dle níž si ob. v. vyhradil právo ob. poz. těm, kteří pachtov. do 31/12 nezaplatili, odebrati, znova je jiným pronajati a nezaplacené nájemné soudně vymáhati.“ Z uvedeného patrno, že ob. z. počínalo a počíná si ve sporu úplně správně a že tedy je naprosto zbytečno, aby k vyšetření záležitosti byl vyslán úředník z. v., neboť stěžovateli uvedené důvody jsou pouhými výmluvami. Chtějí-li však stěžovatelé v případě, že spor, jak se dá s určitostí očekávat, bude v jejich neprospě rozhodnut, trvati na svém, nemá ob. z. ničeho proti tomu, když se zaváží, že výlohy budou sami hraditi.

Ve stížnosti jeví se snaha svaliti všechnu vinu těchto nepořádků na válečné poměry, ale neprávem, neboť nese vinu na nepořádcích jak starý ob. v., tak držitelé sami. Není pravdou, že 1/2 ob. v. byla na vojně, ale pravdou je, že z 12 čl. 7 vůbec nikde nebylo, 2 byli pryč na krátkou dobu, 1 na delší dobu, 2 po celou dobu války. Není pravdou, že ob. z. se usneslo ponechati celou akci stranou, ale pravdou je, že se takové usnesení nestalo, alespoň v archivu ob. protokolu podob. znění není. Mimo to usvědčuje tvrzení stěžovatelů z nepravdy ta okolnost, že bývalý starosta, 1 radní a 1 člen výboru platili a mají zaplaceno podle cen nových, jakož i 3 rolníci, kteří členy ob. v. nebyli. Že celá akce neponechána stranou, viděti dále z toho, že od r. 1914 každoročně byla v ob. rozpočtu položka 150 K, tedy celkem 750 K za vyměřování pozemků, které teprv letos na nátlak nového ob. z. bylo skončeno. Vyměřování netýkalo se však pozemků, které užívali stěžovatelé - rolníci, neboť u těchto se přesně vědělo a ví, kolik poz. kdo užívá a kolik na něho platit přináleží. Že podobné usnesení se nestalo viděti dále z toho, že placení dle starého zvyku činí u rolníka 12·40 K, t. j. za 6 let 74·40 K, ale nájemníci až na jediného mají všichni zaplaceno přes 74 K. Kdyby stávalo podobné usnesení, byli by musili konati při starém způsobu placení zdarma různé povinnosti (vožení kněze, branců, dříví škol. a p.), což však nečiní dávajíce si za uvedené úkony z obecní pokladny hotově platit. Jaká libovůle v placení nájemného panovala viděti z toho, že 1 z rolníků, ač užívá 7 1/2 míry obec pole (Prokop Jan č. 11) od r. 1913 zaplatil do dnešního dne všeho všudy 24 K, ač by měl mít zaplaceno 360 K. Dodatečné vyrovnání může se týkat jedině domkářů, jelikož toliko těm byly pozemky znovu vyměřovány a dle toho mělo jim být nájemné vypočteno. Ohledně výtky, že měl o. v. oznámiti, kolik kdo má platit a to tím spíše, když domkářům tak učinil, prohlašuje ob. z., že domkářům ničeho oznámiti nemohl, poněvadž vyměřování, ač 6 roků trvalo, nebylo stále ještě hotovo a rolníkům to oznamovati považoval za zbytečné, jelikož to každý z nich mohl věděti a také věděl, čehož důkazem je ta okolnost, že mnozí nájemníci, ač byli i na vojně, v pořádku zaplaceno mají. Co se týká výtky, že někteří usedlí sami šli a chtěli doplatit a peníze nebyly od nich přijaty, prohlašuje o.z., že 2× a sice 20/7 a 28/8 bylo vybubnováno, že se bude platit z obec. pole, ale dostavil se jenom 1 nájemce a celý dlužný obnos zaplatil a není tedy pravdou, že by bylo ob. z. nabízených peněz nechtělo. Stěžovatelé jsou ovšem na omylu, jestliže se domnívají, že k vůli liknavým dlužníkům nebude ob. z. dbát svého usnesení nebo že je bude měnit a mní přijímat dlužné obnosy, když jim bylo ponecháno dosti času, aby svým povinnostem zadost učinili. Podepsané předst. ob. jsouc jisto, že se ve sporu zachovalo úplně spravedlivě, žádá, by jeho rozhodnutí bylo potvrzeno, vyhražujíc si v případě potřeby odejmouti poz. ob. i těm nájemcům, kteří je mají v podnájmu, byť i měli nájemné vyrovnáno, když platíce sami z míry 8 K žádají od chudáků nájemné nepoměrně vyšší nebo těm, kteří sice ob. najaté pozemky sami obdělávají, ale svoji vlastní mají v pachtě žádajíce vysoké nájemné. Dávajíť tím důkaz, že ob. pole k vlastní potřebě jim netřeba. Nato byli stěžovatelé odkázáni na pořad práva, ale obec. ~~za~~ předst. doporučeno, aby hledělo spor urovnati cestou smírnou. Po dlouhých tahanicích a hněvech docíleno, že ob. z. spokojí se tím, když nájemci, kteří nemají zaplaceno, postoupí každý 3 míry, ostatní po 2 mírách

Když však starosta předložil 22/2 1920 k podpisu protokol, jímž se zříká 16 držitelů ob. poz. 3 mír, 6 držitelů 2 mír (dobrovolně) celkem asi 60 mír, prohlásili 3 přítomní rolníci Novotný Met. č., Novotný Josef, Kala Jos., že podpíší protokol jen pod tou podmínkou, když bude nájem ze všech ob. poz. zvýšen na 18 K z míry.

a schůzi opustili. S nimi prohlásili se solidárními i přítomní nečlenové ob. z. – nájemníci. Zbylých 8 členů na podmínku však nepřistoupilo a usneslo se počkati do 28/2 na podpisy a potom podati na ty, kteří protokol nepodepíší, žalobu. (Fucík, Bejček Fr. st., ml., Matuška, Prokop Ant., Fiala, Kašpárek, Sedlák, Dobiášek.) Poněvadž se k podpisu nikdo nedostavil, odevzdána celá záležitost advokátu dru Rodkovskému v Blansku. Na jeho pozvání dostavili se k němu 4 zástupci stěžovatelů: Hýsek, Mat. Hebelka, Jan Prokop, Jos. Kala a podepsali prohlášení, čímž spor byl skončen. Prohlášení zní: My podepsaní prohlašujeme, že přicházíme k urovnání záležitosti pachtu ob. poz., kteréžto pachty byly obec. z. prohlášeny za zrušené a ujednáváme jménem svým i jménem majitelů domů č. 3, 4, 7, 11, 12, 13, 15, 29, 32, 35, 36, 57, 58 a 59 v Němčicích a uznáváme, že obec Němčická má právo tyto pachty zrušiti, avšak cestou narovnání se ujednává, že pachty zůstanou na základě ob. prot. ze dne 17/10. 1912. na dále v platnosti za podmínek tam vytčených, avšak s tou změnou, že každý jednotlivý pachtýř vzdá se pachtovních práv ohledně 3 měr poz. ob. dle zmíněného protokolu pachtovaných, a sice tyto 3 míry pustí každý z nájemců neprodleně a bez náhrady, ovšem má právo každý pachtýř obci 3 míry pouštějící sám si určiti, které 3 míry chce obci pustiti. Všichni zúčastnění nesou vzešlé právní útraty rukou společnou a nerozdílnou a závisí platnost tohoto smíru na podpisu starosty obce p. Fucíka.

3/7. 1919 zvolilo ob. z. za zemř. člena a předs. m. š. r. Josefa Prokopa a vylosovaného Štěp. Sedláka: Škvařila Em. a Fialu Fr. Jsou tedy členy m. š. r. na období 1919–22: Cihlář K., Novotný Met. č. 18, Škvařil E., Fiala Fr., virilisté zástupce velkost., farář P. Geduš, spr. š. k. V. Fucík. Předsedou zvolen Škvařil, místopředs. Cihlář. V r. 1919 založena zákonem nařízená obecní knihovna pro lid. Základ knihovny tvořila 16 svazků spisů Třebízského, které spr. š. k. zakoupil z výtěžku divadelních představ. ochotníky pořádaných. 31/8 1919 žádal ve schůzi ob. z. Josef Novotný č. 18., aby těl. j. Orel bylo dovoleno pořádati na pastvisku u rybníka veřejné cvičení. Většina zast. nechtěla však o tom ani slyšet. Na přímluvu starostovu konečně mu to povoleno, začež mu na jeho přání slíbeno, že žáci cvičit nebudou. Několik dní před cvičením přinesl však Kašpárek Jos. (kostelníkův) plakát, na němž jeden bod programu zněl: „Cvičení žákyň.“ Když na to spr. šk. poukázal, odpověděli mu, že to nejsou žáci. Když průvod Orlů, v jejichž čele si vykračoval v orelském úboru kaplan Šimka, přišel na cvičiště, řekl kaplan Gustavu Hebelkovi (který mi to později pověděl): „Dnes může Fucík zlostí puknouti!“ Jistě slova hodná „akademicky vzdělaného muže.

30/11 1919 usneslo se ob. z. všemi přítomnými 13 členy (nepřítomni Novotný Jos., Prokop Alois) zrušiti školní plat a vybírati jej ob. přirážkou, která stanovena na 441%. To se nelíbilo některým občanům a podali následující „Protest. Podaný dne 6/1 1920 dolepodepsanými proti rozpočtu na r. 1920 obecní správy v Němčicích. Při nynější výši daní rozhodně protestujeme, by obecní přirážka na r. 1921 441% obnášela. Zvláště protestujeme proti tomu, by školní plat byl placen obecní přirážkou. Mnoho velkých poplatníků nemá vůbec dětí školou povinných a proto protestuj aby si každý, kdo děti školou povinné má, sám školní plat zaplatil, jak až dosud placeno bylo. V Němčicích, 6/1 1920. Fr. Blaho, stroj. stolařství, Jan Prokop, rolník, Gustav Hebelka, továrník (pro zrušení hlasoval!) Vilém Šeltović, rol., Matěj Habelka, rol., Karel Uhlař, řez. a uzenář, Hala Jos. (pro zrušení hlasoval.) Metoda Kašparková, Novotná Frant., rol., Metod. Novotný, (pro zruš. hlasoval.) Na tento protest zem. v. přímo zaslaný, rozhodl tento následovně: Protest Fr. Blahy a druhů z. v. zamítnul, protože zrušení šk. platu, pokud se týče jeho placení napříště ob. přirážkou bylo platné a bez námitek se strany stěžovatelů usnesením už ve schůzi ob. z. ze dne 30/11 919 (§ 52. z. ze dne 24/1 1870 č. 17 z. z.) Mimo to měl protest býti poda